

13. fejezet

SPIRITIZMUS – 3. RÉSZ

Modern előtörés

Igei utalások. Pál próféciájának bemutatása a Timótheushoz írt első levélben.

A Szentírás számos prófétikus utalást tartalmaz arra, hogy az utolsó napokban a démoni befolyás erőteljesen megnövekszik, annyira, hogy végül a sátáni hatalom nyílt megjelenésében fog tetőzni. Most ezek közül az előrejelzések közül vizsgáljuk meg a valószínűleg leginkább figyelemreméltót mind közül a Timótheushoz írt első levélben. Protestáns igemagyarázók rendszerint a pápai eretnekségre alkalmazzák, amelyről, akármilyen rossz legyen is, egyelőre nem mondható, hogy e prófécia kívánalmainak megfelelne. Először szó szerinti fordításban közöljük a szakaszt a görög szöveg legegyszerűbb és legtermészetesebb szerkezetét követve, majd a pontos jelentés kiderítésére vállalkozunk.

„És bevallottan nagy az istenfélelem titka: Aki megjelent (láthatóvá lett) hústestben, igazolást nyert szellemben, látták az angyalok, hirdették a nemzetek között, hittek benne a világban, felvételre dicsőségben. A Szellem pedig kifejezetten mondja, hogy a későbbi időszakokban egyesek elszakadnak a hittől, eltévelyítő szellemekre és démonok tanításaira hallgatnak, akik képmutatásukban hazugságokat beszélnek, bár meg lettek bélyegezve saját lelkiismeretükben, tiltják a házasságot, és *megparancsolják* a húsoktól való tartózkodást, amelyeket az Isten azoknak teremtett, akik hisznek és teljes ismeretük van az igazságról, hogy hálaadással fogyasszák; mert Isten minden teremtménye jó és semmi sem elutasítandó, ha hálaadással veszik; mert megszenteli azt az Isten Igéje és a közbenjárás” (1Tim 3,16-4,5).

Figyeljük meg az „elszakadnak”-nak fordított igét, mert ebből származik „az elszakadás”-t kifejező főnév – határozott névelővel az eredetiben – a Thesszalonikaiakhoz írt második levél második fejezetében. Mindkét szakasz nyilvánvalóan ugyanarra az eseményre vonatkozik, és ez utóbbiból tudjuk meg, hogy ebből az aposztáziából kerül majd ki a bűn embere, a törvénytíró. Ennek első tünete az istenfélelem nagy Titkában való hit hanyatlása lesz; vagyis abba a Titokba vetett hitnek a hanyatlása, melynek megértése minden valódi istenfélelem forrása és támasza. Ez pedig úgy értelmezhető, hogy ez [a Titok] az Úr Jézus, aki megjelent hústestben, igazolást nyert szellemben, látták az angyalok, hirdették a nemzetek között, hittek benne a világban és felvételre dicsőségben.

Az aposztáziának ezért tehát a Krisztusba vetett hit hanyatlásával kell kezdődnie, ami nem feltétlenül jut el Krisztus teljes megtagadásáig, de az első eljövetele csodás körülményeit vitató kétkedéssel indul, és így fokozatosan homályosítja el minden istenfélő törekvés egyedüli forrását és középpontját.

Az „eltévelyítő”-nek fordított szót gyakrabban használják „bolyongás” vagy „csapongás” jelentésében, ami nagyon is illik ehhez a szakaszhoz. Összevethetjük a Sátán beszámolójával, mely szerint körülkerülte és át meg átjárta a földet (Jób 1,7; 2,2); valamint azzal, hogy a Belzebub név adatott neki mint a démonok fejedelme (Mt 12,24), mely valószínűleg a „Nyughatatlanság urát” jelenti; továbbá azzal, hogy Krisztus úgy írja le a kiűzött szellemet, hogy az víztelen helyeken bolyong, és hasztalan keres nyugalmat (Mt 12,43).

A következő mondatok valószínűleg a démonokra vonatkoznak, nem pedig azokra, akiket eltévelyítenek; mivel minden bizonnyal ez az eredeti szerkezet legegyszerűbb értelme.

Mi tehát a prófécia egyértelmű jelentése? Hogy az utolsó napokban nagy hittől való elszakadásnak kell bekövetkeznie a Krisztus megtestesülésével kapcsolatos alapvető igazságokban. Hogy az elszakadás tisztátalan szellemek vagy démonok közvetlen tanítása folytán fog megtörténni, akik, bár beégetett bélyeget viselnek a saját lelkiismeretükön – azaz, a belső természetüket olyan kitörölhetetlen módon eltorzította a bűn, amiképp egy bűnözőt elcsúfít, ha tüzes bélyeget nyomnak rá – mégis jóságot és szentséget fognak színlelni, hogy hitelt szerezzenek az általuk terjesztetni kívánt hazugságoknak. Végül pedig, hogy tanításuk két jellegzetes vonása a házasság tiltása és a bizonyosfajta ételektől való tartózkodás parancsa lesz.

Ez a prófécia még nem teljesedett be a pápista hitehagyásban.

Ez utóbbi jellegzetességekből kiindulva sokan megkísérelték már, hogy ezt a próféciát a római egyházra vonatkoztassák, amennyiben az tiltja papjainak a házasságot, és böjtnapokat ír elő. Pál szavaiból azonban az derül ki, hogy akiről beszél, azoknak nyíltan és bevallottan bolygó szellemeiktől kell kapniuk tanaikat, ami a pápizmus esetében nincs így. Valamint a római papok kényszercölibátusa sem felel meg semmiképpen annak a kitételnek, hogy „tiltják a házasságot”, mert ez nyilvánvalóan valami sokkal általánosabbra utal, valójában nem kevesebbre, mint Isten legelső rendelkezésének teljes megtagadására. Ugyanígy a húsról vonatkozó parancs sem csak bizonyos napokra vonatkozóan tűnik, hanem a bizonyosfajta ételektől való teljes tartózkodásra.

Ennek feltételei azonban kezdenek megjelenni a spiritizmusban. E hitehagyás modern formájának eredete.

Van azonban egy megtévesztés, mely rohamosan terjed közöttünk, és készül a prófécia minden feltételét beteljesíteni, és kétségkívül annak történelmi megfelelőjévé válni. Ez a megtévesztés pedig a spiritizmus, melynek különös kezdete annak modern kori szakaszában csak a [tizenkilencedik] század negyvennyolcadik évére tehető. Ekkor, miközben a demokrácia vihara hevesen ostromolta Európa trónjait, és az anarchia démonai törték le láncukat, egy látszólag jelentéktelen esemény hatalmas forradalmat indított el Amerikában.

[1848.] március harmincegyedik éjszakáján mintegy hetven-nyolcvan ember gyűlt össze egy New York állambeli, Hydesville-i farmer, Fox házában. Összejövetelük célja az volt, hogy utána járjanak azoknak a megmagyarázhatatlan kopogásoknak és furcsa jelenségeknek, melyek állítólag a tizenkét és kilenc éves kislányok, Margaret és Kate Fox hálószobájában történtek. A gyermekek meglelték a módját, hogy a zajok okozójával értelmes kommunikációt alakítsanak ki, aki számszerű kérdéseikre megfelelő számú koppanással válaszolt; más jellegű kérdések esetében pedig egy koppanás az igenlő, a csend pedig a nemleges választ jelentette. A kisebbik Fox lány arra is rájött, hogy néma jelekre is kap választ, tehát a szellem nem csak hall, hanem lát is.

Erre a tapasztalatra alapozva az összegyűlt szomszédság a következőket derítette ki: A rejtélyes létforma nem más, mint annak a házalónak a szelleme, akit öt évvel azelőtt ebben a házban gyilkolt meg az akkori bérlő, egy Bell nevű kovács; és hogy testi maradványait megtalálhatják ott, ahová eltemették, a pince közepén, tíz lábbal a felszín alatt. Némi nehézség árán, de kiásták a megjelölt helyet, és miután öt láb mélyen áthatoltak egy deszkázaton, cserepeket, faszenet és meszet találtak, végül pedig emberi haj és csontok maradványaira bukkantak.

A kutatás eredménye felkeltette az emberek kíváncsiságát, és mivel a csalás kiderítésére tett minden kísérlet kudarcot vallott, sokan érdeklődni kezdtek; vizsgálóbizottságok alakultak; a manifesztációk pedig többé nem szorítkoztak pusztán kopogásra; „és hamarosan nyilvánvalóvá vált, hogy a szellemvilág lakói szervezett kísérletet tesznek arra, hogy az emberiséggel való kommunikáció módját megteremtsék¹.” Egy alkalommal valaki azt javasolta, hogy az ábécé segítségével kérdezzenek, a láthatatlan intelligenciákat pedig felkérjük, hogy a szükséges betűkkel válaszoljanak, így adva ki egy mondatot. A javaslatot sűrű kopogás fogadta, vélhetően a lelkes beleegyezést jeleként; a kísérlet sikerült, és a jelenlévők kellő áhítattal fogadták az első üzenetet: „Mi mindannyian a ti jóbarátaitok és hozzátartozóitok vagyunk.” Ezután megkérdezték a szellemeket, hogy miképp kívánják a jövőben jelezni azt, ha ilyen módon kommunikálni szeretnének, mire azok öt határozott koppanással válaszoltak. Így valahányszor ezt meghallották a későbbi szeánszok során, megértették, hogy elő kell venniük az ábécét, és ily módon értelmes kódrendszer jött létre.

Példátlan gyorsaságú terjedése, irodalma és orgánumai.

Amint világossá vált, hogy a médiumi erő nem korlátozódik csupán a Fox családra, és hogy a házalóhoz hasonlóan más szellemek is képesek kommunikálni, az izgalom egyre fokozódott, és az új hit olyan erőteljes hatással söpört végig az Egyesült Államokon, hogy 1871-ben követői számát különböző becslések nyolc és tizenegymillió közé tették. Növekedésének az Atlanti-óceán hullámai sem tudtak gátat vetni. Nem sok telt bele, és apostolai a nagy víz túlsó partján is megjelentek, ahol hirdették tanait, és bemutatták csodáit, olyan hatékonysággal, hogy a mozgalom mostanra Angliában és a kontinensen milliós nagyságrendű követőt tudhat magáénak. Stabilan megvetette lábát a Brit Birodalom legtöbb gyarmatán és a fennhatósága alá eső területeken is.

Hindusztánt és Ázsia némely más területét azonban úgy tekintik hívei, mint e jelenség ősi lakhelyét, ahonnan soha nem is vészett ki, és ahol magasabb misztériumainak nagy beavatottjai még ma is megtalálhatók. Valóban, a spiritizmus Amerikában és Európában való megjelenése – a Védákából származó, főként a német filozófia által közvetített keleti tanokkal, az evolúcióval és a reinkarnáció tanával, valamint az épp csak nem bevallott buddhimussal együtt – úgy tűnik, mintha egy nagy ciklus lezárásának hírnöke lenne, és azt jelezné, hogy az árja faj² ősi vallása utoléri és ismét behálózza azokat a hitszegő törzseket, melyek a távoli korokban befolyása elől a Nyugat országaiba menekültek.

A spiritizmus irodalma kiterjedt és változatos; és a gyors egymásutánban következő, gyakran tetszetős külsejű és költséges kötetek láthatóan hamar elkelnek. A spiritiszta könyvterjesztéssel foglalkozó három-négy londoni könyvesbolt egyikét fenntartó *Psychological Press Association* (Pszichológiai Laptársaság) nemrégiben megjelent katalógusa mintegy négy-öt száz kiadványt sorol föl, melyek szinte minden elképzelhető irányból erőteljes támadás alá veszik a keresztény hitet. Az ellenségesen fellépők legtöbbször pedig buddhistának vagy agnosztikusnak tűnik. Politika – de csak az az oldal, melyhez az összes kommunikáló szellem kötődni látszik – szintén megtalálható a katalógusban; mert a kategóriák között „Liberális és reformtémák” is szerepelnek.

1 *How to Investigate Spiritualism* (Hogyan vizsgáljuk ki a spiritizmust), J. S. Farmer röpirata, melynek borítóján a következő közlemény szerepel: „Első kiadás 100 000 példányban”.

2 [Ez odáig fajul, hogy a mai (1942) német vezetők erősen hangsúlyozzák e nép árja származását, és hogy meghatározó embereikről következetesen állítják, hogy rendszeresen konzultálnak asztrológusokkal.] – G.H. Lang megjegyzése. Azóta azt is tudjuk, hogy Hitler és vezető emberei nem csak az asztrológiában és az árja-germán miszticizmusban, hanem az okkultizmusban is hittek, és gyakorolták azt. (ford.)

Az ilyen és ehhez hasonló könyvek azonban korántsem korlátozódnak a kizárólag ezekkel foglalkozó könyvesboltokra. Nemrégiben a szerző egy kétkötetes teozófiai értekezést vett észre a Piccadilly egyik jól ismert könyvkereskedésének kirakatában. Az üzletbe lépve egy-két példányt látott a pulton kitéve, a többi pedig a padlóra halmozva tornyosult. A címdalt megvizsgálva kiderült, hogy a könyvnek ez már az ötödik kiadása, pedig az ára két guinea volt³!

Ami a rendszeres orgánumokat illeti, egy néhány évvel ezelőtt kiadott spiritizista kiadvány állítása szerint az új hitet nem kevesebb, mint negyvenhat folyóirat képviseli a kontinensen, valamint Afrika és Dél-Amerika egyes részein. Az Egyesült Államokban sok van belőlük, a két legismertebb, régóta működő hetilap a bostoni *The Banner of Light* (A Fény Zászlaja) és a chicagói *The Religio-Philosophical Journal* (Vallásfilozófiai Folyóirat). Egy Bostonban kiadott folyóirat címe pedig: *The Voice of Angels, A Semi-Monthly Paper, Edited and Managed by Spirits* (Az Angyalok Hangja, szellemek által szerkesztett és vezetett kéthetilap).

Angliában a legfontosabb orgánumok: *The Psychological Review* (Pszichológiai Szemle), *Light* (A Fény), *The Medium* (A Médium), *The Herald of Progress* (A Haladás Hírnöke) és *The Spiritual Record* (Szellemi Beszámoló). Az utóbbit nemrégiben egyik kortársa elítélte, mert láthatóan a római egyház felé hajlik. A magát kifejezetten az okkultizmusnak és Buddha vallásának szentelő *The Theosophist* (A Teozófus) Bombayben jelenik meg, de úgy tűnik, Angliában is jelentős példányszámban talál vevőre. A melbourne-i *Harbinger of Light* (A Fény Hírnöke) már több éve létezik, és szintén eljut hazánkba.

Ezeknek az újságoknak az általános tartalmát egyelőre félretéve, aligha nézhetjük végig bennük az egyesületek és találkozóhelyek felsorolásait, a közelgő előadásokról szóló hirdetések, transzállapotban mondott beszédeket és szeánszokat, valamint a médiumok és tisztánlátók mindenféle – csodatevő, prófétai, nyomozói és orvosi – hirdetését anélkül, hogy ne ismernénk el, hogy az új vallás valóban széles körben elterjedt, és befolyása máris jelentős. És míg a vele kapcsolatos ismeret és filozófia, mely magasabb ágaiban most kezd kibontakozni, kielégíti a művelt és értelmiségi rétegeket, addig a vele járó könnyelmű szabadgondolkodás, valamint minden tanának erőteljesen radikális és kommunista tendenciája egyre népszerűbbé válik, amint a társadalom középrétegein keresztül még akadálytalanabban az alsóbb rétegekbe szűrődik. Bizonyosan nem tekinthető többé pusztán közönséges szélhámoságnak, és támogatóinak bizalmát és várakozásait jól illusztrálják Gerald Massey⁴ következő szavai:

„Nem tudom megállni, hogy ne nevessem el magam néha, amikor arra gondolok, hogy ez a sokat szidott és megvetett spiritizmus mire készül. Itt vannak a papjaink, akik vasárnapról vasárnapra Isten nevében olyan dolgokat állítanak, amelyeket a hallgatóság bizonyos része nem is hisz el, csak már olyan sokszor hallották újra és újra, hogy rég nincs erejük ellenkezni – olyan dolgokat, amelyeket ők maguk sem hisznek, ha ugyan valaha is megvizsgálják a saját lelkiüket. És itt van ez az új dolog közöttünk, amely arra hivatott, hogy új lelkeket nyerjen meg ennek a hitnek, és elhozza a feltámadás napját. Olyan ez, mintha a tiszta égboltra nagy gyorsasággal egybegyűlő, zord, fekete viharfelhőket lélegzetviasztartva figyelnék, míg az élesen kirajzolódó szélek össze nem érnek.”

A spiritizmus gyors terjedése aligha kétséges tehát, amiként az sem, hogy ezért milyen komoly figyelmet kell szentelnünk neki. Ezért azt javasoljuk, hogy a mozgalom vezetői által elismert

3 2022-ben kb. 10-12 ezer Ft (ford.)

4 Gerald Massey (1828-1907) angol spiritizista író, költő (ford.).

könyvekből és újságokból nyert információk alapján vizsgáljuk meg csodás jelenségeit és tanításait, majd vessünk egy pillantást a teozófia rokon rendszerére és annak keleti formájára, Buddha vallására, mely az utóbbi időben erőteljes befolyást gyakorol a kereszténységre, és csendes igézetével sok művelt és kifinomult embert vonz magához. Végül megindokoljuk következtetésünket, mely szerint a vallásos gondolkodásban most zajló forradalom a korszak zárójelenetét vetíti előre.

Mr. Wallace összefoglalása a spiritizmus fizikai és mentális jelenségeiről.

Ami az első pontot illeti, hogy átfogó képet adjunk a csodás jelenségekről, nem is tehetnénk jobbat, mint hogy a később külön kötetben is kiadott „A fontosabb fizikai és mentális megnyilvánulások összefoglalóját” idézzük az 1874. májusi és júniusi *Fortnightly Review*-ban megjelent, igen hozzáértő és figyelemre méltó cikkekből. Ezek a jól ismert természettudós és író, A. R. Wallace tollából származnak, és láthatóan tisztességes és megbízható beszámolót adnak a spiritizmusról annak jelenlegi szakaszában.

Íme tehát az összefoglaló, mely a fizikai jelenségekkel kezdődik:

- 1) Egyszerű fizikai jelenség. Mindenfajta hang létrehozása, finom percegéstől a súlyos kalapács dörgő hangjáig. Testek súlyának megváltoztatása. Testek mozgatása emberi közreműködés nélkül. Testek levegőbe emelése. Testek bezárt ajtókon keresztüli ki- és bevitele. A médiumok mindennemű köteléktől való megszabadítása, még kovácsoltvas gyűrűktől is, amint az Amerikában megtörtént.
- 2) Kémiai. Megőrzés a tűz hatásaitól.
- 3) Közvetlen írás és rajzolás. Írás vagy rajz létrehozatala megjelölt papírokon, melyeket úgy helyeztek el, hogy emberi kéz (vagy láb) nem érintheti őket. Néha, a megfigyelők számára látható módon egy ceruza megemelkedik, és látszólag magától ír vagy rajzol. Nem egy akvarell akár tíz-húsz másodperc alatt papírra került, és a festékeket vizesnek találták (lásd Mr. Coleman bizonyítékát a *Dialectical Report*⁵ 143. oldalán, melyet Lord Borthwick igazol a 150. oldalon). A közlések gyakran így történnek: Egy darabka palavesszőt, talán egynolcad inch (kb. 3 mm) hosszúságút helyeznek az asztalra, erre tiszta palatáblát fektetnek, jól megvilágított helyiségben; majd írás hangja hallatszik, és néhány perc múltán terjedelmes, jól olvasható üzenet kerül a táblára. E közlések némelyike a szokásos spiritizma elméleteket alátámasztó, a szellem és az anyag természetéről szóló filozófiai értekezés.
- 4) Zenei jelenségek. Különböző hangszerek emberi közvetítés nélkül való megszólaltatása, csengettyűtől kezdve a lecsukott zongoráig. Egyes médiumoknál kedvező feltételek fennállása esetén igen magas minőségű, eredeti zenedarabok komponálása.
- 5) Szellemalakok. Melyek vagy világító jelenségek, szikrák, csillagok, fénygömbök, világító felhők stb. lehetnek, illetve kezek, arcok, akár teljes emberi alakok, rendszerint az arc és a kéz kivételével lebegő ruhába burkolva. Az emberalakok gyakorta képesek tárgyak helyzetének megváltoztatására, és minden jelenlévő számára láthatók és kézzel foghatók. Más esetekben csak a látóknak látszanak, de ilyenkor néha az történik, hogy a látó leírja, hogy az alak egy virágot vagy írotollat vesz a kezébe, és a többi jelenlévő azt látja, hogy a virág vagy a toll magától mozog. Egyes esetekben érthetően beszélnek, máskor mindenki csak zajt hall, az alakot pedig csak a médium látja. Az alakok által viselt lengedező ruhákat egyes esetekben megvizsgálták, és darabokat is levágtak belőle, melyek rövid idő alatt szertefoszlottak. Az általuk hozott virágok némelyike elhalványul és eltűnik; mások valóságosak, és a

5 *Report of spiritualism, of the committee of the London dialectical society* by London Dialectical Society, 1871

végtelenségig elállnak. Nem szabad arra a következtetésre jutnunk, hogy ezek a formák maguk is szellemek, sokkal inkább csak a szellemek által létrehozott időleges alakzatok lehetnek, hogy barátainkat próbára tegyék, vagy azok felismerjék ezeket. A különböző módokon szerzett közlések kivétel nélkül ezt a beszámolót adják róluk; így az egykor oly elsöprőnek hitt ellenvetésnek – miszerint ruháknak, páncéloknak vagy sétatálcáknak nem lehetnek „szellemei” - már semmiféle súlya nincs.

6) Szellemfényképek. Ezek tisztán fizikai kísérlettel bizonyítják az előzőleg vizsgált kategóriák megbízhatóságát⁶.

Most pedig áttérünk a mentális jelenségekre, melyek közül legfőbb a következő:

1) Automatikus írás. A médium akaratlanul ír; gyakran olyasmiről, amire nem gondol, amire nem számít, és amit nem kedvel. Időnként pontos és helyes információt kap olyan adatokról, melyekről a médiumnak nincs és nem is lehetett semmi tudomása. Olykor jövőbeli eseményeket pontosan előrejeleznek. Az írás vagy kézzel, vagy egy lapocska (*planchette*) segítségével történik. A kézírás gyakran megváltozik. Olykor az írás jobbról balra halad, néha pedig olyan nyelvű, melyet a médium nem ért.

2) Látás, clairvoyance, clairaudience. Ez többféle lehet. Egyes médiumok számukra ismeretlen elhunyt emberek alakját látják, és olyan pontosan leírják jellegzetességeiket, hogy a barátai azonnal fölismerik őket. Gyakran hallanak hangokat, melyeken keresztül a leírt személlyel kapcsolatos nevekről, dátumokról és helyekről szereznek tudomást. Mások lepecsételt leveleket tudnak elolvasni bármilyen nyelven, és megfelelően válaszolnak rá.

3) Transz-beszéd. A médium többé-kevésbé tudattalan állapotba merül, és gyakran a képességeit messze túlhaladó témákban és stílusban beszél. Cox őrmester – aki irodalmi stílus tekintetében nem rossz ítéző – állítja: „Hallottam, amint egy tanulatlan kocsmáros transzállapotban egy csapat filozófussal diskurált az értelemről és az előretudásról, az akaratról és a sorsról, és állta a sarat velük szemben. Feltettem neki a pszichológia legnehezebb kérdéseit, és mindig elgondolkodtató, gyakran

6 1872. márciusában Mrs. Guppy, egy jól ismert médium portréhoz ült, ám amikor a képet előhívták, egy szellem-alak is megjelent a lemezen. A felébredt kíváncsiság hatására számos kísérletet végeztek, különösen a londoni Mr. Hudson és a Cliftonban élő Mr. Beattie, és már mindketten állítják, hogy erős médium jelenlétében könnyen felismerhető portrékat lehet készíteni halott barátainkról. Az alábbiakban Mr. William Howitt levelének egy részletét közöljük, amely a *Spiritual Magazine* 1872. októberi számában jelent meg. „Nemrégiben tett rövid és sietős londoni látogatásom során lányommal együtt meglátogattuk Mr. Hudson műtermét, és Mr. Herne – és talán maga Mr. Hudson – médiumitása révén két tökéletes és összetéveszthetetlen fényképet szereztünk fiainról, akik évekkal ezelőtt távoztak a szellemvilágba. Megígérték, hogy ha lehetséges, így mutatják majd meg magukat. Ezek a portrék olyan körülmények között jöttek létre, amelyek kizárják a csalást. Sem Mr. Hudson, sem Mr. Herne nem tudta, kik vagyunk. Mr. Herne-t még sosem láttam. Rácsuktam a műterem hátsó részében lévő oldalkamra ajtaját, és a másik oldalról tartottam az ajtót, hogy ne mutakozzon – és ne is mutakozhasson – a színen. Mr. Benjamin Coleman, aki velünk volt, véletlenszerűen vettük ki a lemezeket egy poros kupacból; Mr. Coleman pedig a sötétkamrába ment a fényképezéssel, és minden óvintézkedést megtett, hogy ott semmilyen trükk ne történjen. A legnagyobb biztonságot azonban az jelentette, hogy mivel nem ismert minket, és látogatásunk minden előzetes bejelentés vagy megállapodás nélkül történt, a fényképező semmiképpen sem tudhatta, hogy mire vagy kire számítunk. Maga Mr. Coleman sem tudott a másik gyermek létezéséről. Ráadásul egyikőjük nem hasonlított senkire. Amikor ezeket a fényképeket elküldtük Rómába Mrs. Howittnek, ő azonnal és a legnagyobb örömmel ismerte fel a portrék valóságát. Ugyanígy tett az a hölgy is, aki ezeket a fiúkat éveken át közlőből ismerte. Egy híres és igen megbízható hölgy médium, akit szellemben sokszor meglátogattam, azonnal fölismerte őket, sőt, mint akik egy szellemnővérükre hasonlítanak, akiről elmondták neki, hogy csecsemőkorában halt meg, jóval előtűk, ez pedig tény.”

bölcsességgel teli válaszokat kaptam, melyeket mindig választékos és kifinomult nyelvezettel tálalt. Negyedórával később azonban, amikor a transzból kijött, a legegyszerűbb filozófiai kérdésre sem tudott válaszolni, sőt, még egy hétköznapi gondolat kifejezésére sem talált elégséges nyelvezetet” („*What am I?*” [Mi vagyok én?] II. kötet, 242. o.). Hogy ez nem túlzás, azt magam [A. R. Wallace] is tanúsíthatom ugyanennek a médiumnak a többszöri megfigyeléséből. És más transzban beszélőktől – mint például Mrs. Hardinge, Mrs. Tappan⁷ és Mr. Peebles – olyan értekezéseket hallottam, melyek fennkölt és folyamatos ékesszólás, nemes gondolatok és magas erkölcsi célok tekintetében felülmúlták bármelyik prédikátor vagy előadó legjobb erőfeszítéseit, akiket valaha hallottam.

4) Megszemélyesítés. Transzállapot során történik. A médiumot mintha egy másik lény venné birtokba; karakterével a legcsodálatosabb módon beszél és viselkedik; egyes esetekben olyan idegen nyelveken szólal meg, amelyeket normális állapotban soha nem is hallott; mint a már említett Miss Edmonds esetében. Ha a befolyás erőszakos vagy fájdalmas, a hatás olyan, mint amelyeket minden korban a gonosz szellemektől való megszállottságnak tulajdonítottak.

5) Gyógyítás. Számos formája van. Néha pusztán kézzel érintéssel, az egyszerű mesmerikus gyógyítás magasabb formájával történik. Olykor a médium transzállapotban rögtön azonosítja a rejtett kórt, és orvosságot ír elő kezelésére, gyakran pontosan leírva a beteg szervek belső állapotát.

Ezeket a csodálatos jelenségeket produkálja tehát a spiritizmus jelenleg. És aki e tárgyban járatos, kénytelen lesz elismerni Mr. Wallace következtetésének igazságát: „Álláspontom tehát az, hogy egészében véve a spiritizmus jelenségei nem igényelnek további bizonyítást. Éppen annyira igazolhatók, mint bármely más tudomány tényei.”⁸

Tapintható szellemalakok megjelenései.

Mivel azonban a fizikai jelenségek ötödik csoportja, a kézzelfogható szellemalakok megjelenése érvelésünk egyik része szempontjából fontos, szükséges némiképp illusztrálni. Ezért idézzünk Mr. Wallace értekezéséből azt a részt, amikor a Miss Fox és Mr. Livermore, a kísérletek megkezdése előtt abszolút szkeptikus, ismert New York-i bankár közös szeánszainak feljegyzéseiből idéz.

7 E hölgy erejéről Martin F. Tupper, aki nem spiritista, a következőket vallja: „A Brighton Pavilionban a helyszínen megverselendő témának a saját jelmondatomat adtam: »L'espoir est ma force« [A remény az erőm], és legnagyobb meglepetésemre rímekbe szedett ékesszólással azonnal legalább egy tucat strófát mondott a reményről és annak spirituális erejéről” (*Light*, január 6., 1883).

8 Hogy senki ne gondolja, más tudós vagy intellektuális nem foglalt volna állást ilyen határozottan, mellékelünk néhány idézetet, melyeket a végtelenségig szaporíthatnánk. „Röviden – mondja Challis professzor –, a tanúvallomások olyan bőségesek és egybehangzók voltak, hogy vagy el kell ismerni, hogy minden úgy történt, ahogy állítják, vagy egyáltalán ne akarjuk többé emberi tanúvallomásokkal igazolni a történeteket.”

Camille Flammarion, francia csillagász így fogalmaz: „Nem habozom megerősíteni a téma személyes vizsgálatán alapuló meggyőződésemet, hogy minden olyan tudós ember, aki a »magnetikusnak«, »szomnambulikusnak«, »médiuminak« nevezett, és más, a tudomány által még meg nem magyarázott jelenséget lehetetlennek nyilvánítja, az úgy foglal állást, hogy nem tudja, miről beszél. (...) Saját megfigyeléseim révén szereztem teljes bizonyosságot e jelenségek valódiságáról”

J. H. Fichte filozófust tapasztalatai arra készítették, hogy nyolcvanharmaidik évében röpiratot fogalmazzon, és ezt a következőképpen indokolta: „Életkorom és napjaink vitáitól való visszavonulásom ellenére kötelességemnek érzem, hogy tanúságot tegyek a spiritizmus nagyszerű tényéről. Senkinek sem szabadna hallgatnia.”

Végül pedig Lord Brougham merev és szigorú elméje annyira engedett az eléje tárt bizonyítékoknak, hogy a „*The Book of Nature*” című könyvéhez írt előszavában megjegyezte: „Még a szkepticizmus legfelhőtlenebb egén is látok egy esőfelhőt, még ha nem is nagyobb egy emberi tenyernél: ez a modernkori spiritizmus.”

„Több mint háromszáz ülésük volt, öt éven keresztül, négy különböző házban – Mr. Livermore és a médium is költözködött ez idő alatt – a legszigorúbb tesztkörülmények között. A legfőbb jelenség Livermore úr elhunyt feleségének kézzelfoghatóan látható és hallható alakjának megjelenése volt, amelyet néha egy Dr. Franklinként bemutatkozó férfialak kísért. A feleség alakja gyakran tisztán kivehető és teljesen élethű volt. Különböző tárgyakat mozgatott a szobában, üzeneteket írt kártyákra, néha egy fénylő felhőből formálódott ki, majd ismét eltűnt a szemtanúk előtt. Megengedte, hogy ruhájának egy részét levájják, amely, bár eleinte erős és látszólag anyagi, gézszerű textúrájú volt, rövid időn belül mégis szertefoszlott, és láthatatlanná vált. Semmivé foszló virágokat is átnyújtottak.”

Mr. Wallace egy látható, kézzelfogható és hallható női alak hasonló, londoni megjelenését is megemlíti, ami közvetlenül azután történt, hogy első cikke a nyomdába került. A fehér ruhás szellemalak több mint egy órán át sétált és beszélgetett a társasággal, és hagyta, hogy Mr. Crookes megölelje, aki úgy találta, hogy nyilvánvalóan valódi, élő nő. A kísérletet Mr. Crookes saját házában gyakran megismételték, és az ő és Mr. Varley által a csalás felderítésére tett erőfeszítések csak megerősítették a tudós urak hitét a jelenés valóságában és emberfeletti jellegében⁹.

Úgy tűnik, hogy az utóbbi néhány évben az ilyen materializációk általánosan elterjedtek, és a spiritiszta folyóiratokban sok különös, gyakran tekintélyes nevek által tanúsított elbeszélést találhatunk. Példaként megemlíthetjük a Malvernben élt Dr. T. L. Nichols beszámolóját egy szeánszról, amelyet Mr. Bastian médiuma tartott. Miután több női alak is megjelent, egy magas, nyúlánk, dús szakállú férfialak lebegett ki a szekrényből. A társaság egyik tagja annak a kívánságának adott hangot, hogy a férfi dematerializálódjon: a médium kísérszelleme beleegyezett a kérésbe, és utasítást adott, hogy a lámpáról vegyék le az árnyékolót, hogy a fény erősebb legyen. A magas alak ekkor közvetlenül a jelenlévők elé járult, és ebben a helyzetben fokozatosan egyre alacsonyabb lett, míg a feje el nem érte a szőnyeget, amikor is hamarosan eltűnt, a ruhája maradványának tűnő kis fehér masszával együtt. A folyamat körülbelül harminc másodpercig tartott.

„Újabb fél perc múlva – folytatja Dr. Nichols –, egy fehér foltot pillantottunk meg a szőnyegen, amely mint egy kis felhő kezdett növekedni, előbukkant belőle a fej, majd a test, aztán apránként az imént eltűnt, magas, szakállas férfi teljes alakja. Ez a saját házában, egy kis, szőnyegezett szobában történt, hét olyan személy jelenlétében, akiket nem valószínű, hogy meg lehetett volna téveszteni, és olyan körülmények között, amelyek lehetetlenné tettek minden ilyen jellegű csalást.”

Ugyanezen a szeánszon egy női alak is megjelent, csecsemővel a karján, melyben az egyik jelenlévő úriember azonnal fölismerte feleségét, akit néhány évvel korábban veszített el gyermekével együtt; halálát koraszülés okozta. A gyermeket szembetűnő deformitása alapján azonosították (*Light*, 1882. november 25.).

⁹ Ezt a rendkívüli kísérletsorozatot, melyet hat hónapos időközönként végeztek, W. Crookes, F.F.S. „*The Phenomena of Spiritualism*” [A spiritizmus jelenségei] című művében írja le.

Egyetlen példát teszünk még hozzá, mely esetben a médium egy bizonyos Miss Showers¹⁰ volt Teignmouthból, az elbeszélő pedig Mr. Charles Blackburn a manchesteri Parkfieldből, kinek levele a *Spiritual Magazine* 1874. októberi számában jelent meg. A hivatkozott esetben három kísérletet végeztek; az elsónél szellemhangok, a másodiknál szellemarcok jöttek létre, a harmadikat pedig imígyen írja le:

„Ugyanazt a kis gardróbszobát és függönyös ajtót használtuk, de a függönyt az ajtó dízlécének tetejére szögeztük, hogy minden fényt kizárjon, és egy kanapét helyeztünk el benne. Most, ennél a fontos próbánál kivettem Miss Showers bal fülbevalóját, és a lyukon egy ötyardos cérnával ellátott tűt fűztem át. Miss Showers lefeküdt a kanapéra, én pedig a zsinór két végét átvezettem az ajtó zsanérjánál, és egy szögre erősítettem, amelyet egy úriember mindenki számára láthatóan az ajtóburkolatba vert; így a hölgy fülén keresztülvezető egyetlen szál volt a sötét szobában, a szál két végét pedig a világos szobában tartottuk. Hamarosan transzba esett, és kisvártatva egy »Lenore« nevű szellem jelent meg közöttünk, és semmilyen cérna nem volt rajta. Mindannyian megtapogattuk a fülét; nem volt rajta kifúrva lyuk, és a fülcimpája nagyon vékony és sokkal kisebb volt, mint Miss Showersé. Mindkét lábán csak egy nagy lábujja volt; a másik négy lábujja csontosodás volt, és egyáltalán nem tűntek lábujjnak. Mindannyian saját kezünkkel és szemünkkel vizsgáltuk meg a lábát, mely nagyon kicsi volt; és a legkisebb mértékben sem tévedtünk. Azt mondta, hogy a lábai tökéletesek lettek volna, ha több ereje lett volna. Amikor a jelenés visszavonult, mindnyájan bementünk a gardróbba, ahol halvány fény derengett, és felébresztettük Miss Showerst. A cérnát ugyanúgy a fülén keresztülvezetve találtuk, mint amikor az elején lefeküdt a díványra. Elváltuk a cérnát a füle mellett, és végigvezettük a szögig; sehol nem volt rajta csomó vagy illesztés. Miss Showers lába pedig, aligha kell mondanom, tökéletes, megvizsgáltuk mindkettőt.”

Ezek az esetek példaképpen szolgálnak arra, ami most sok családban, magánházaknál, valamint a hivatásos médiumok szeánszain történik.

A szellemkezek megjelenésének magyarázata.

Egy *An Angel's Message* [Angyali üzenet] c. könyvben – melyről hamarosan több mondandónk is lesz –, a következőképpen magyarázzák meg a szellemkezek megjelenését. Az „angyal” állítása szerint a szellem képes „a médium vagy a kör jelenlévő tagjai testéből miázmát kivonni, és ezt besűrítve átmeneti borítást készíteni szellemkezére, mely teljesen szilárd és tapintható lesz, megfogható, és képes tárgyakat a szoba egyik feléből a másikba szállítani. Az ilyen kéz bármit meg tud tartani, amit ti is, de ha túl sokáig fogjátok a kezetekben, megolvad és szertefoszlik. A jelenlévők közül mindenki láthatja ezeket a kezeket. Nem igényel semmilyen szellemi előkészületet, hogy megláthassátok, mert míg létezésük tart, teljesen materiálisak.”

Teljes alakok is valószínűleg ugyanígy formálódnak.

10 Ez a hölgy, „a bengáli vezérkari hadtest egyik tábornokának leánya”, hirtelen abbahagyta a szellemidézést. Kérdésekre válaszolva édesanyja levelet tett közzé a *Lightban* (1882. január 28.), amelyből a következőket közöljük: „A szellemmegnyilvánulások, amelyek Miss Showers mindössze tizenhat éves korában kezdődtek, majdnem az életébe kerültek, és valószínűleg soha nem fog teljesen felépülni a hatásaikból. Több mint hat hónapig nem tudta használni végtagjait, és részben kataléptikus állapotban feküdt, teljesen tehetetlenül, de a spiritizmus szörnyű és kimondhatatlan valóságával állandóan a szeme előtt.”

Amennyiben ez igaz a szellemkezekre, nyilvánvalóan adódik, hogy a szellemek által megjelenített teljes alakok is egyszerűen e testetlen lázadók által maguknak megalkotott anyagi borítások¹¹. Talán a feltalálások és a fejlődés nem korlátozódik csak a mi világunkra, lehetséges, hogy amiképp az emberek is számos módot kerestek az átok nyomorúságának enyhítésére, végül a démonok is megtalálták, hogyan csillapíthatják ideiglenesen testetlen szellemük sóvárgását, vagy legalább annak a módját, miként növelhetnék az emberiség fölötti befolyásukat. Lehet ugyanakkor, hogy már korábban is rendelkeztek ezzel a tudással, de néhány esetet kivéve, nem volt még meg az istentelen merészség, hogy éljenek is vele.

A médiumok halálszerű transzállapota pedig természetes velejárója lehet annak, hogy a szellemformák létrejöttéhez milyen nagymértékben hozzájárulnak. Gyakran leírták, hogy az öntudatra ébredésük után fáradtság és kimerültség uralkodik el rajtuk.

Ha anyagi formák valaha is médium segítségével jelennek meg, ezek nem lehetnek démonok, hanem csakis a Sátán angyalai, akik, mint korábban rámutattunk, nem felöltözött szellemek, hanem olyan szellemi testtel rendelkeznek, melyet akaratuk szerint képesek láthatóvá és kézzelfoghatóvá tenni.

Az olvasó most már jobban megérti a fizikai jelenségek ötödik osztályát Mr. Wallace listáján. De egy igen komoly gondolat is felmerül: mert ha az elveszett szellemek ilyen nyíltan tevékenykednek közöttünk, micsoda zűrzavaros időkbe sodródunk tehetetlenül mi akkor! Ki csodálkozhatna azon az általános nyugtalanságon, mely már most kezdi felkavarni a világot; az események gyors és váratlan egymásutánosságán, a hadseregek és flották fenyegető gyarodásán, az emberek hatalmasra nőtt értelmi aktivitásán, a minden oldalról felbukkanó furcsa filozófiákon és hitvallásokon, az elégedetlenség, az engedetlenség és a törvénytelenység terjedésén, az önzésen, becstelenségen, gátlástalanságon, erkölcstelenségen és a gonosz energia más jelein, melyek napról napra szaporodnak körülöttünk!

A csodálatos jelenségeket démonok hozzák létre, hogy tanításaiknak hitelt adjunk.

A természetfeletti erő ezen megnyilvánulásainak azonban – legyenek bármily durvák és hevesek is olykor, a szeánszokat ugyanis gyakran úgy írják le, mint ahol tombolnak a démonok –, egyetlen határozott céljuk van. Arra szolgálnak, hogy megzavarják az emberek gondolkodását, és visszahozzák őket a szkepticizmusból a babonába, hogy megingassák a régi hitvallásokba vetett hitüket, és így, azáltal, hogy a vélemények különbözőségét ugyanarra a holt szintre süllyesztik, elősegítsék azoknak a tanításoknak a még gyorsabb terjedését, melyeket e világ fejedelme most különösen is szeretne emberi alatvalóira erőltetni. És végül; a jelek és csodák hitelesítőként szolgálnak e tanítások számára.

(Folytatása következik.)

11 A teozófusok ugyanakkor állítják, hogy egyetlen szellem sem képes materializálódni, kivéve az alacsonyabb fokozatúakat, vagyis a goblinokat, melyet elementáloknak vagy elemi lényeknek neveznek. Elismerik viszont, hogy a magasabb rendű szellemek olykor képesek irányítani ezeket az elementálokat, és rávenni őket, hogy a saját céljaiknak megfelelő külsőt öltsenek.